

Powiatowe ośrodki interwencji kryzysowej pod lupą RPO

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: czwartek, 17, październik 2024 11:47

Małgorzata Orłowska

Odsłony: 763

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich Stanisław Trociuk poprosił minister rodziny, pracy i polityki społecznej Agnieszkę Dziemianowicz-Bąk o stanowisko w sprawie powiatowych ośrodków interwencji kryzysowej. Zdaniem RPO sytuacja wymaga pogłębionej analizy MRPiPS pod kątem rozważenia m.in. możliwości dofinansowania z budżetu tego zadania własnego samorządu powiatowego.

Jednym z problemów sygnalizowanych Rzecznikowi przez uczestników spotkania w Zespole Ośrodków Wsparcia w Piastowie oraz przez Konwent Dyrektorów Ośrodków Interwencji Kryzysowej było funkcjonowanie ośrodków interwencji kryzysowej i niedostatki legislacyjne w tym obszarze.

Według art. 47 ustawy o pomocy społecznej interwencja kryzysowa to zespół interdyscyplinarnych działań na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. W ramach interwencji udziela się natychmiastowej specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb - poradnictwa socjalnego lub prawnego, w sytuacjach uzasadnionych - schronienia do 3 miesięcy.

Interwencja kryzysowa zaliczana jest do świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej. W jej ramach udziela się wsparcia niezależnie od sytuacji dochodowej i bez wydawania decyzji. Istotą świadczenia jest udzielenie adekwatnej do potrzeb pomocy, która umożliwi osobie powrót do stanu sprzed kryzysu, ewentualnie do stanu umożliwiającego samodzielne funkcjonowanie.

Działania interwencyjne realizują ośrodki interwencji kryzysowej. Udzielają wsparcia osobom w trudnych emocjonalnie sytuacjach, wywołanych kryzysami rodzinnymi, trudnościami wychowawczymi, problemami psychospołecznymi (brak środków finansowych, bezrobocie, przemoc domowa, nadużywanie alkoholu), kłopotami emocjonalnymi (lęki, poczucie osamotnienia). Interwencje polegają zwłaszcza na udzieleniu interdyscyplinarnego wsparcia osobie lub rodzinie dotkniętej traumatycznym wydarzeniem, doświadczającej przemocy oraz czasowego schronienia w związku z sytuacją kryzysową.

Pomoc w formie interwencji kryzysowej jako zadanie własne powinny wykonywać powiaty, to one są zobowiązane do prowadzenia ośrodków interwencji kryzysowej. Szczegółowy status i standard funkcjonowania ośrodków interwencji kryzysowej nie został jednak unormowany ustawowo ani na poziomie aktów wykonawczych do u.p.s. Art. 47 u.p.s. w ust. 5 zawiera jedynie upoważnienie dla ministra ds. zabezpieczenia społecznego do określenia rozporządzeniem standardu obowiązujących podstawowych usług świadczonych przez domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz tryb kierowania i przyjmowania do takich domów, uwzględniając możliwości odizolowania ubiegających się o pomoc od osoby stosującej przemoc domową i przewyciężenia sytuacji kryzysowej.

W ocenie RPO przepisy ws. interwencji kryzysowej są niedoprecyzowane. Nie określają m.in. szczegółowych zasad i norm funkcjonowania jednostek realizujących to zadanie, minimalnego zakresu usług, kwalifikacji osób je wykonujących. Ośrodki interwencji często same określają reguły swej działalności, jak m.in. zasady przyjmowania osób potrzebujących do placówek w aktach wewnętrznych, statutach i regulaminach, korzystając z rozwiązań z innych jednostek. Powoduje to uzasadniony stan braku oparcia realizowanych zadań na wyraźnie określonej podstawie prawnej. Dlatego uregulowanie standardów i doprecyzowanie przepisów w zakresie interwencji kryzysowej jest w ocenie Rzecznika niezbędne.

Ze Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2023 r.

wynika, że funkcjonują 162 ośrodki interwencji kryzysowej, w tym z miejscami całodobowymi - 125. Punktów interwencji kryzysowej było 68, w tym z miejscami całodobowymi - 14.

Mając na uwadze liczbę ośrodków, można stwierdzić, że wiele powiatów nie świadczy wsparcia w formie interwencji kryzysowej. Sytuacja taka pozostaje niezmienna. Już w 2021 r. Najwyższa Izba Kontroli w Informacji o wynikach kontroli interwencji kryzysowej wskazała, że 55% powiatów wbrew obowiązkowi ustawowemu nie powołało ośrodków interwencji. Zaledwie 30% skontrolowanych jednostek świadczyło wsparcie przez całą dobę, co wykluczało udzielanie natychmiastowej pomocy interwencyjnej. Ustawa nakłada obowiązek udzielania takiej pomocy, ale może być ona udzielana tylko, jeżeli instytucja pomagająca działa przez całą dobę we wszystkie dni roku.

W Sprawozdaniu z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za rok 2022 wskazano na funkcjonowanie w systemie interwencji kryzysowej 68 punktów interwencji (w tym 14 z miejscami całodobowymi) - instytucji wsparcia nieznanego w ustawie. Na ten problem wskazywała też NIK. Podkreśliła, że prawie połowa zwracających się do punktów interwencji korzystała z ich wsparcia z innych powodów niż przemoc. To oznacza zaś, że punkty interwencji i ich wsparcie są poza sprawozdaniami. Ponadto istnieją istotne wątpliwości co do podstaw prawnych ich funkcjonowania.

Interwencja kryzysowa powinna być zatem przedmiotem wzmożonego nadzoru wojewodów i stanowić przedmiot prac legislacyjnych na gruncie u.p.s. Przepisy uprawniają do korzystania z miejsc całodobowego schronienia w ośrodkach interwencji do 3 miesięcy, nie dając możliwości wydłużenia pobytu. Trudno ocenić, czemu ma służyć tak rygorystycznie określony czas pobytu. Zdaniem przedstawicieli ośrodków interwencji czas na uporanie się z kryzysem jest zindywidualizowany i nierzadko przekracza 3 miesiące. Dyrektorzy muszą się mierzyć z dylematem, czy działać zgodnie z przepisami, czy wydłużać czasu korzystania z całodobowego schronienia, mając na względzie sytuację osoby wymagającej wsparcia. Według RPO zasadna byłaby zmiana ustawy i wprowadzenie możliwości przedłużenia tego trzymiesięcznego okresu.

Ważnym ogniwem jest wysokospecjalistyczna kadra. Wśród postulatów Konwentu Dyrektorów Ośrodków Interwencji Kryzysowej skierowanych do Rzecznika znalazły się m.in. takie kwestie:

Pozycja ośrodków w systemie pomocy społecznej. Niepokój budzi art. 112a u.p.s. dopuszczający możliwość włączania ośrodka interwencji kryzysowej w strukturę organizacyjną powiatowego centrum pomocy rodzinie. Spowoduje to niemożność realizacji zadań, gdyż powiatowe centrum nie pracuje całodobowo i nie jest w stanie świadczyć wsparcia zapewniającego intymność i poufność. W ten sposób traci się także wyjątkowość interwencji kryzysowej.

Wynagrodzenia oraz warunki pracy specjalistów. Wskazano na niski poziom wynagrodzeń i kłopoty z pozyskaniem wysokospecjalistycznej kadry, brak dodatkowego urlopu, superwizji, szkoleń, potrzebę uregulowania zawodu interwenta kryzysowego i określenia minimalnych kwalifikacji wykonywania zawodu, ustalenia stopni awansu zawodowego. Deficyty te powodują częste odejścia specjalistów, a wydatki na zatrudnienie stanowią nawet 55 % ogółu wydatków.

Finansowanie zadań. Stan finansów powiatów często uniemożliwia funkcjonowanie ośrodków. Dlatego wskazano, że zapewnienie dostępu do ośrodków poprzez rozwój infrastruktury i zagwarantowanie wysokiego poziomu usług wymaga stosownego finansowania. Niezbędne jest dofinansowanie powiatów w formie dotacji.

Powiatowe ośrodki interwencji kryzysowej pod lupą RPO

Kategoria: Polityka Społeczna

Opublikowano: czwartek, 17, październik 2024 11:47

Małgorzata Orłowska

Odsłony: 763

Według RPO uwagi te wymagają pogłębionej analizy Ministerstwa pod kątem rozważenia zasadności ich uwzględnienia oraz możliwości dofinansowania z budżetu państwa zadania własnego samorządu powiatowego. Przeglądu wymaga współdziałanie instytucji systemu wsparcia. A ośrodki interwencji kryzysowej stanowią ważne ogniwo systemu wobec licznych przypadków kryzysów zdrowia psychicznego, bezdomności, doświadczania przemocy, klęsk żywiołowych, problemów uchodźców wojennych.

Rzecznik ma nadzieję na uwzględnienie tych uwag w pracach powołanego w MRPiPS Zespołu ds. Reformy Systemu Pomocy Społecznej.

Źródło: RPO